

DE BUURTSCHAP ROHEL

Rohel (of in het Fries Reahel) is een buurtschap aan het Prinses Margrietkanaal, halverwege Munneketille en Blauwverlaat. De buurtschap is ontstaan op de kruising van het Kolonelsdiep en de Surhuisterveenstervaart. Het Kolonelsdiep is in 1508 gegraven en in 1571 tijdens de 80-jarige oorlog door de Portugese stadhouder Caspar di Robles verbreed. Vandaar dat het water Kolonelsdiep of Caspar di Roblesdiep en in het Fries Knillisdijp werd genoemd. In 1748/49 werd de nieuwe Surhuisterveenstervaart gegraven. Op de plek waar de vaart in het kanaal uit kwam, ontstond een buurtschap, waar de scheepsbouw een belangrijke plaats in ging nemen. De nieuwe Surhuisterveenstervaart was gegraven om de afgegraven turf uit de veenderijen bij Surhuisterveen af te voeren. Er woonden in die tijd maar liefst 26 schippers in Surhuisterveen die met hun schepen, pramen en bokken de turf vervoerden. Rohel lag dus op een strategische plek om een scheepswerf te beginnen.

Het grootste deel van Rohel viel onder het dorp Harkema-Opeinde. Een klein deel hoorde bij Augustinusga. Het dorp Harkema-Opeinde lag toentertijd noordelijker dan het huidige Harkema. De kern van het dorp werd gevormd door de Hamsterpein, de Kromelle en it Kleasterbreed. De noordelijke grens lag bij Lutkepost en de zuidelijke grens bij de Homear in het tegenwoordige Harkema. Harkema-Opeinde was qua inwoners gezien maar een klein en was voor voorzieningen als kerk, school en winkels aangewezen op Drogeham.

grensgeschild

Over de grens tussen Harkema-Opeinde en Augustinusga is van 1763 tot 1766 een hele strijd geweest. Er is een proces gevoerd voor het Hof van Friesland. Inzet van het proces was het onderhoud van de huishoudingen van Hendrik Roels op Rohel en en die van Lykle Jans in de Woudmieden bij Lutkepost. Volgens de diakenen van Harkema-Opeinde en Drogeham woonden de huishoudingen onder Augustinusga. Volgens die van Augustinusga woonden ze echter onder Harkema-Opeinde. Uitkomst van het proces was uiteindelijk dat de zogenaamde Lolmoiswyk de grens was. Deze wijk lag tussen de huizen van Flores Ritskes en Lolkje Barends (Lolkmoij), in het verlengde van de tegenwoordige Rohelsterweg. Dat betekende dat de huishoudingen van Hendrik Roels en Lykle Jans onderhouden moesten worden door de diaconieën van Drogeham en Harkema-Opeinde.

Rohel omstreeks 1830

Op een situatiekaartje uit 1763 stonden naast scheepswerf de Rode Helling zeven huizen ten noorden van het kanaal getekend. Hiervan stond één op het grondgebied van Augustinusga. Daarnaast stond er één huis ten zuiden van het kanaal, ten westen van de Surhuisterveenstervaart. Rond 1830 stonden er al 19 huizen bij Rohel, waarvan 14 in Harkema-Opeinde en 5 in Augustinusga. Van de 19 huizen stonden er 7 aan de zuidkant van het diep. Door diverse verbredingen van het kanaal in de loop der tijden, verdween de bebouwing aan de zuidkant. Tegenwoordig staan er zo'n 12 huizen bij Rohel.

de naam Rohel

Voor de betekenis van de naam Rohel zijn verschillende verklaringen. Rood verwijst naar de kleur van het water. De grond is ijzerhoudend, waardoor het moeraswater roodbruin gekleurd wordt. Hel betekent petgat of laagliggend land. Hel kan echter ook zetwal betekenen, een smalle strook tussen de petgaten waar de turf op te drogen werd gelegd. Een waarschijnlijker verklaring is dat Rohel afgeleid is van scheepstimmerwerf de Rode Helling. Volgens het Aardrijkskundig Woordenboek van A.J. van der Aa uit 1839-1851 was deze scheepstimmerwerf met rode dakpannen gedekt.

de polder Rohel

Op de eerste kadastrale kaart van 1832 is al het land ten noorden van Rohel aangegeven als vergraven land. In de landerijen werd turf gebaggeld. Met een baggerbeugel werd de baggerspecie omhoog gehaald, waarna het op zetwallen te drogen werd gelegd. Vervolgens werden er turven van gesneden. In 1879 is de Rohelsterpolder aangelegd. Er werd een perceel grond aangekocht met het doel om daarop een molen en een molenaarswoning te laten bouwen. Met behulp van een windmolen werd het water uit het laaggelegen, moerassige gebied gepompt. Toen deze molen in 1914 na een blikseminslag afbrandde, kwam er een stoomgemaal. Er werd een ketelhuis gebouwd en een pijp opgemetseld. Hendrik Tjoelker werd de machinist. In 1926 werd hij opgevolgd door Hendrik de Haan. Vanwege de hoge brandstofkosten, zo rond 1936 in de crisisjaren, klaagde het bestuur steen en been, want het gemaal vrut steenkool. Daarom kwam er een dieselmotor voor in de plaats, die in 1946 door een elektrisch gemaal vervangen werd. Door de ontwatering werd het land bruikbaar voor de landbouw. Tegenwoordig probeert men weer terug te keren naar de oude situatie; het land is weer onder water gezet.

De molen bij Rohel

ontsluiting

In vroegere tijd was Rohel niet ontsloten door landwegen; de wegen naar Blauwverlaat en Lutkepost waren er toen niet. De verbindingen waren gericht op Augustinusga en Drogeham. Met een schouw konden de mensen het kanaal overgezet worden. Vervolgens liep men dan langs de oostzijde van de Surhuisterveenstervaart als men naar Drogeham wilde of ging men dwars door de weilanden richting Augustinusga. Daarbij moest men zes sloten oversteken, waar planken over heen gelegd waren. Omstreeks 1905 werd er een weg aangelegd van Lutkepost naar Rohel. Later is er ook een weg aangelegd van Rohel naar Blauwverlaat en naar Munneketille, richting Kootstertille.

In 1921 zijn de grenzen van een aantal dorpen in de gemeente Achtkarspelen gewijzigd. De buurtschap Rohel kwam toen in z'n geheel bij Augustinusga.

schuitlemakers

In 1748 woonde er volgens het reëelkohier (een belastingregister) één schuitlemaker bij Rohel, namelijk Lieuwe Piers. Een jaar later, in 1749, woonden er volgens het quotisatiekohier (een ander belastingregister) twee schuitlemakers, te weten Hendrik Roels en Pytter Nannes.

Verder woonde er volgens het doopboek van Drogeham en Harkema-Opeinde een koopman bij het Roodhuiske: *Gedoopt op 23 oktober 1757 in Drogeham/Harkema-Opeinde Meine, kind van Johannes Meines, koopman aan het Kolonelsdiep bij het Rood huiske onder Harkema en Beitske Pyters*. Beitske Pyters was een dochter van de hierboven genoemde schuitlemaker Pytter Nannes.

Het Roodhuiske was een herberg. In het begrafenisboek van Drogeham/Harkema-Opeinde stond in 1755: *Jouke Tyssens in het Roodhuiske herbergier onder Harkema Opeinde, overleden 22 juli*. Waarschijnlijk stond deze herberg in de zuidwestelijk hoek van het Kolonelsdiep en de Surhuisterveenstervaart.

Volgens het speciekohier (ook een belastingregister) waren er rond 1760 drie schuitlemakers. Naast Hendrik Roels en Pytter Nannes woonde er ook nog Jan Edses. Waarschijnlijk was hij eigenaar van de Rode Helling en waren de andere twee schuitlemakers bij hem in dienst. Een andere mogelijkheid is dat de drie schuitlemakers compagnons waren. Volgens het speciekohier waren daarna Johannes Pytters (in 1771), Frederik Jacobs (in 1773), en Jan Folkerts en Gosse Folkerts (in 1792) eigenaar van de Rode Helling. In het reëelkohier komen eveneens de namen van Frederik Jacobs en Jan Folkerts voor.

In het doopboek werd in 1773 vermeld: *Gedoopt op 9 mei 1773 in Drogeham/Harkema-Opeinde Antje, kind van Johannes Pyters, mr. schuitlemaker aan het kolonelsdiep onder Harkema en Grytje Dirks*. In 1783 stond er: *Gedoopt op 7 juli 1783 in Drogeham/Harkema-Opeinde Idse, zoon van Frederik Jacobs, mr. schuitlemaker en Tjipkjen Edses*.

Volgens het trouwboek van beide dorpen was Pytter Nannes in 1771 nog steeds mr. schuitlemaker. Hij trouwde toen voor de tweede maal, en wel met Sytske Hendriks, weduwe van de eerder genoemde schuitlemaker Jan Edses.

verkoop van de Rode Helling

In de Leeuwarder Courant komen we eind 18^e eeuw en begin 19^e eeuw de volgende advertenties tegen:

1771: Verkoop van de schuitlemakerie van wijlen Jan Idses, meester scheeps-timmerman aan't Collonels Diept.

1771: Verkoop ten huize van Johannes Boete, herbergier aan't Collonels Diept: een hechte huizinge en welgelegene schuitlemakerij en helling staande en gelegen bij de zogenaamde Rohel; een huizinge aldaar bij Jacob Idses bewoont.

Deze Johannes Boete was dezelfde die hierboven in het doopboek als koopman Johannes Meines vermeld stond. De herberg bij Rohel stond toen waarschijnlijk op de plaats waar nu de scheepswerf van Brandsma is.

1773: Verkoop van een welgelegene scheepstimmerwerf met de daar bij staande goede huizinge en

hieminge staande en gelegen aan 't Collonels Diept, de Rohel genaamd, thans bij Johannes Pytters en voormaals door Jan Edzes bewoond en gebruikt; verkoop van een huizinge, mede aldaar.

1809: De procureur Fiscaal L. Meeth te Augustynsga, presenteerd publiek by Strykgeld te Verkopen: Een tjalkschip, leggende by de Rohel onder Augustynsga; zoo laatst is bevaren by de weduwe Andries Linzes. Wie gadinge maakt kome op Donderdag den 12 january 1809 ten huize van Meine Boete, castelein by de Rohel.

1810: Uit de hand te koop een schuite-schip. Thans leggende aan de werf bij Gosse Folkerts, mr. scheepstimmerman bij de Rohel onder Harkema-Opeinde.

1820: Verkoop op de scheepstimmerwerf van een grote partij scheeps-timmerhout en inboedel van wijlen Gosse Folkerts weduwe op de Rohel aan het Collonelsdiep onder Harkema Opeinde.

familiebanden

Er waren diverse familiebanden tussen de scheepsbouwers bij Rohel. Hieronder volgen enkele van deze relaties (met tussen haakjes het trouwjaar):

Pytter Nannes	x (1738)	Bontje Johannes
Jan Edses	x (1754)	Sijtske Hindriks
Johannes Meines Boetes	x (1757)	Beitske Pytters (<i>dochter van Pytter Nannes</i>)
Pytter Nannes	x (1771)	Sijtske Hindriks (<i>weduwnaar van Bontje Johannes en weduwe van Jan Edses</i>)
Frederik Jacobs	x (1782)	Tijpkjen Edses (<i>zuster van Jan Edses</i>)
Jacob Edses	x (1787)	Ymkjen Pieters (<i>broer van Jan Edses</i>)
Gosse Folkerts (Dijkstra)	x (1795)	Bontje Johannes Boetes (<i>dochter van Johannes Meines Boetes</i>)
Jouke Ates van der Veer	x (1819)	Beitske Gosses Dijkstra (<i>dochter van Gosse Folkerts Dijkstra</i>)
Jan Jacobs Bijlsma	x (1819)	Wyske Johannes Pool (<i>zoon van Jacob Edses</i>)

scheepstimmermannen

Volgens het registre civique (een lijst van de mannelijke beroepsbevolking) woonden er in 1813 diverse mensen bij Rohel die in de scheepsbouw of -vaart werkzaam waren:

Gosse Folkerts Dijkstra	mr. scheepstimmerman
Folkert Jans Bijlsma	compagnon scheepstimmerman
Jan Jacobs Bijlsma	compagnon scheepstimmerman
Willem Pieters Boorsma	compagnon scheepstimmerman
Willem Machiels Kramer	compagnon scheepstimmerman
Folkert Roels Los	compagnon scheepstimmerman
Hendrik Siebes van der Meulen	compagnon scheepstimmerman
Oege Pieters Hoekstra	schipper

In 1816 was volgens het kohier van de hoofdelijke omslag Janke Hendriks Schipper (weduwe en tweede vrouw van Gosse Folkerts Dijkstra) eigenaar van de scheepswerf. Haar stief-schoonvader, de koopman Johannes Meines Boetes woonde bij haar in. Een dochter van Gosse Folkerts Dijkstra, Beitske Gosses Dijkstra trouwde met Jouke Ates van der Veer. Daardoor werd laatstgenoemde eigenaar van de Rode Helling. In 1820 werd volgens het notarieel archief van notaris Romein te Buitenpost de werf verhuurd aan Jan Jacobs Bijlsma. Zijn schoonvader, Johannes Klazes Pool stond borg voor hem.

In 1824 werd de scheepstimmerwerf te huur aangeboden in de Leeuwarder Courant.

1824: Te huur: de van ouds bekende scheepstimmerwerf, op de Rohel aan het Collonelsdiep. Wie gading maakt, vervoegte zich bij den mede-eigenaar Jouke Ates van der Veer, op de Rohel.

De werf werd gehuurd door Jan Oeges Hoekstra. Mogelijk werkte hij samen met Jan Pieters Roorda.

Volgens het bevolkingsregister van 1830 waren de volgende mensen op Rohel werkzaam in de scheepsbouw (met vermelding van het huisnummer):

8. Jan Jacobs Bijlsma	scheepstimmerman
9. Willem Machiels Kramer	scheepstimmerknecht
11. Jan Oeges Hoekstra	scheepstimmerbaas
12. Jan Pieters Roorda	scheepstimmerbaas
13. Lykele Oeges Hoekstra	scheepstimmerknecht
14. Wybren Jans Koenes	scheepstimmerknecht
--. Folkert Roels Los	scheepstimmermanknecht
--. Klaas Roelfs Slager	scheepstimmermanknecht
--. Pieter Jans Veenstra	scheepstimmermanknecht

nieuwe eigenaar

In 1848 werd de werf verkocht. Hij was toen eigendom van de Buitenposter koopman Durk Kuipers en nog steeds in gebruik bij Jan Oeges Hoekstra. De nieuwe eigenaar werd Willem Pieters Boorsma met nog enkele anderen. In 1849 bood Boorsma de werf al weer te koop aan, maar waarschijnlijk was er niemand die de werf wilde kopen of genoeg bood, want hij bleef nog tot 1870 eigenaar. Bij de scheepswerf hoorden ook drie arbeidershuizen.

1848: De notaris C.H. Beekhuis zal verkoopen eene scheepstimmerwerf, met woonhuizing en verdere gebouwen en gronden, staande en gelegen te Roohel; thans in gebruik bij Jan Oeges Hoekstra. (Leeuwarder Courant)

1848: Buitenpost, notaris C. Houdijn Beekhuis; Provisionele en finale toewijzing. Betreft de verkoop van een huizinge en scheepstimmerwerf, een huis, nog een huis en erf te Rohel, koopsom fl. 1020 - Durk Kuipers te Buitenpost, verkoper - Willem Pieters Boorsma te Oostermeer, koper; en anderen. (notarieel archief)

1849: De notaris C.H. Beekhuis te Buitenpost zal op dinsdag den 2 den januarij 1849 verkoopen: een scheepstimmerwerf, met twee woonhuizen, schuur, erf, tuin en aanbehooren, te Roohel, kadastraal bekend gemeente Drogeham sectie G, nos. 52 en 53. Een huizing met erf en tuin aldaar, sectie G, nos. 49 en 444. Een huizing met erf en tuin aldaar, sectie D, nos. 20 en 21. De helft van een stuk tuingrond aldaar, sectie D., no. 31. (Leeuwarder Courant)

In 1870 verkocht Willem Pieters Boorsma de scheepswerf aan Jan Lykeles Hoekstra, een oomzegger van de vroegere huurder Jan Oeges Hoekstra.

1870: Buitenpost, notaris Chr. Houdijn Beekhuis; Koopakte; Betreft de verkoop van 2 huizen met erven c.a. en een stuk vergraven grond te Harkema Opeinde, koopsom fl. 1300 - Willem Pieters Boorsma te Harkema Opeinde, verkoper - Jan Lykeles Hoekstra te Harkema Opeinde, koper. (notarieel archief)

Hoekstra en Kuiper

In 1907 kwam Jan Lykeles Hoekstra te overlijden. Zijn weduwe, Rinske Hendriks Bos verkocht de werf aan Eduard Roelf Kuiper uit Nietap.

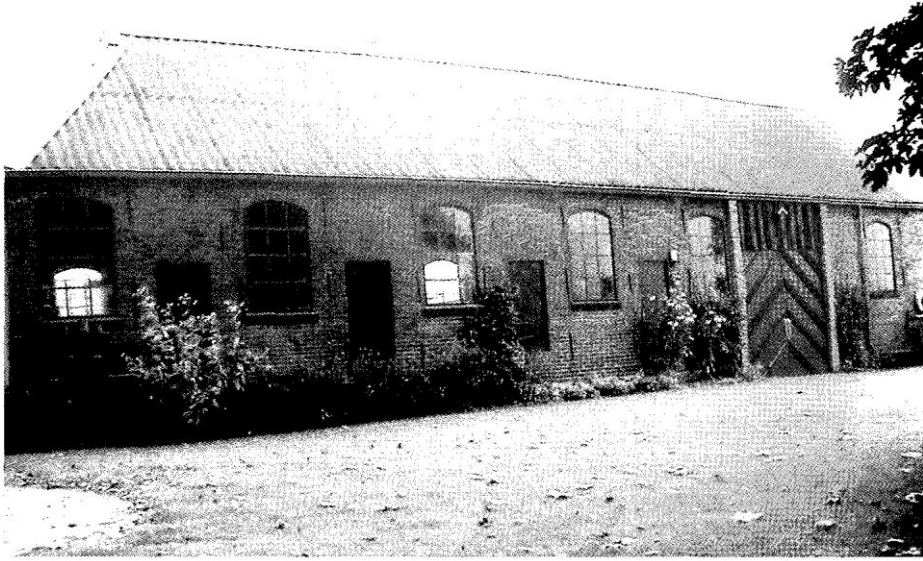
1907: Verkoop van scheepshelling, woonhuis en drie knechtswoningen te Rohel van wijlen Jan Lijkeles Hoekstra. (Leeuwarder Courant)

1907: Boelgoed van houtwaren, timmergereedschappen en meubilair te Rohel ten huize van de weduwe Jan Lijkeles Hoekstra. (Leeuwarder Courant)

1907 Augustinusga, notaris A.M. Harterink; Provisionele en finale toewijzing; Betreft de verkoop van een scheepshelling, woonhuis, arbeiderswoningen, erf en grond te Rohel, koopsom fl. 3496 - Rinske Hendriks Bos te Harkema Opeinde, weduwe van Jan Lykeles Hoekstra, verkoper - Eduard Roelf Kuiper te Nietap, koper. (notarieel archief)

Eduard Kuiper kwam uit een scheepsbouwersfamilie, zijn vader was namelijk ook scheepsbouwer. Kuiper legde zich toe op het bouwen van stalen schepen, voornamelijk pramen en bokken. Later werden er ook aken, tjalken, snikken en motorboten gebouwd. Ook verhuurde hij pramen voor het vervoeren van vee, hooi, gras en bieten. De werf is tot 1949 volop in gebruik geweest; daarna werden

er alleen nog kleine karweitjes verricht. Omdat Kuiper geen kinderen had en dus geen opvolger had, heeft hij de werf eind jaren zestig verkocht aan tandarts Hoogland uit Kollum.

De werkplaats van voorheen scheepswerf Kuiper.

tweede scheepswerf

Op Rohel stond nog een tweede scheepstimmerwerf. Waarschijnlijk is deze werf rond 1830 gebouwd. Jan Oeges Hoekstra was toen eigenaar van de werf. In 1832 werd hij te koop aangeboden en de werf werd gekocht door zijn zwager, Gerben Wiebes Hazenberg.

1832: Een scheepstimmerwerf met schuur, grond en verder aanbehoren, staande en gelegen te Rohel onder Harkema Opeinde zijnde ongenummerd door Gerben Wiebes Hazenberg en Lijkle Oeges Hoekstra in gebruik; naastliggers: ten oosten de geëxecuteerde, ten westen Lijkle Oeges Hoekstra, ten zuiden het Colonelsdiep en ten noorden Meine Johannes Boetes. eigenaar: Jan Oeges Hoekstra, scheepstimmerman.

In 1833 verhuurde Hazenberg de werf aan Jan Jacobs Bijlsma.

1833: Augustinusga, notaris M. de Vries; Huurcontract. Betreft de verhuur van een huis, tuin en erf met de scheepstimmerwerf voor een jaar, huursom fl. 70; Germ Wiebes Hazenberg te Harkema Opeinde, verhuurder; Jan Jacobs Bijlsma te Harkema Opeinde, huurder. (notarieel archief)

Koenes en Hoekstra

1842: De notaris M. de Vries te Augustinusga zal op donderdag den 15 december 1842 ten huize van Abele Jans Koenes, tapper op de Rohel onder Augustinusga, bij strijkgeld veilen en provioneel, verkoopen: eene huizinge, tuin en erf, benevens eene scheepstimmerwerf en een afzonderlijk gebouw voor knechtswoningen, alles staande en gelegen op de Rohel voornoemd, bij gemelde A.J. Koenes als mede eigenaar in gebruik. (Leeuwarder Courant)

In 1842 werd de werf verhuurd aan Roel Feikes Pot. Een jaar later, in 1843, werd de werf verkocht aan Liekele Oeges Hoekstra, een broer van de eerdere eigenaar Jan Oeges Hoekstra.

1843: Verkoop ten huize van A.J. Koenes op de Roohel onder Augustinusga van een huis en erf, gequoteerd no. 91, op de Roohel, kadaster sectie C, no.6, verhuurd aan Roel Feikes Pot. De gerechte helft in een huizinge, met 2 knechtswoningen en scheepstimmerwerf, op de Roohel voornoemd, kadaster sectie C, no. 26. De geregte helft van een perceel bosch, gelegen aan het vaarwater, kadaster sectie D, no.31. (Leeuwarder Courant)

1843: Verkoop ten huize van A.J. Koenes op de Rohel te Augustinusga een huis gekwoteerd no. 8 met erf en boomgaard, benevens 2 daarop afzonderlijk staande woningen, met de scheepstimmerwerf en 2 slepen op Rohel onder Harkema Opeinde. (Leeuwarder Courant)

In 1879 nam zijn zoon Andries Lykeles Hoekstra de werf over. Zijn broer Jan Lykeles Hoekstra was, zoals eerder beschreven, in 1870 eigenaar van de andere werf geworden. In 1896 bood Hiltje Jans Bijker, de weduwe van Andries Lykeles Hoekstra de werf te koop aan. Waarschijnlijk kwam er geen geschikte koper, want een jaar later werd de werf nogmaals te koop aangeboden, nu wegens faillissement. Er werd wel gezegd dat de Hoekstra's meer met de tapperij bezig waren dan met de scheepstimmerwerf. Mogelijk dat ze daardoor failliet zijn gegaan.

1896: Te koop een scheepstimmerwerf met vergunning te Rohel; eigenaressse wed. A.L. Hoekstra. (Leeuwarder Courant)

1897: Verkoop van een scheepstimmerwerf te Rohel. (Leeuwarder Courant)

1897: Faillissement Hiltje Bijker weduwe van Andries Lykeles Hoekstra, scheepstimmervrouw. (Leeuwarder Courant)

Heeger en Brandsma

1897: Verkoop van een scheepshelling met grote timmerschuur, flinke woonhuizinge waarin herberg met vergunning, erf en grond te Rohel; een arbeidershuis waarin 2 woningen en een stukje hooiland; eigen aan wed. Andries Lykeles Hoekstra. (Leeuwarder Courant)

Heinrich Felix Heeger werd de nieuwe eigenaar, maar deze verkocht de werf al snel door aan Jan Brandsma uit Franeker.

1897 Augustinusga, notaris J. Landmeter, 28 december 1897. Provisionele en finale toewijzing. Betreft de verkoop van een scheepshelling, schuur, woonhuis, arbeiderswoning, erf, grond en een stukje hooiland te Harkema Opeinde, koopsom fl. 2530 - Heinrich Felix Heeger te Kollum, verkoper - Jan Brandsma te Franeker, koper. (notarieel archief)

Jan Brandsma had een werf in Franeker, maar zag waarschijnlijk meer perspectief in de werf bij Rohel. In 1936 nam zijn zoon, Murk Brandsma, de werf over. In de jaren 1954-1961 woonde hij in Canada. De werf werd toen verhuurd aan Roelof Huisman. In 1974 is de werf overgenomen door een zoon van Murk, Bein Brandsma. Hoewel de meeste werven op een gegeven moment overgingen op het bouwen van metalen schepen, zijn de Brandsma's altijd houten schepen blijven bouwen. In het begin maakten ze vooral ronde en platbodemschepen voor de beroepsvaart. Later werd overgegaan op motorbootjes, schouwen, Friese jachten en kotters voor de pleziervaart. Daarnaast hielden ze zich bezig met reparaties en restauraties. In slappe tijden werden er pramen en bokken voor eigen rekening gebouwd, die dan verhuurd werden.

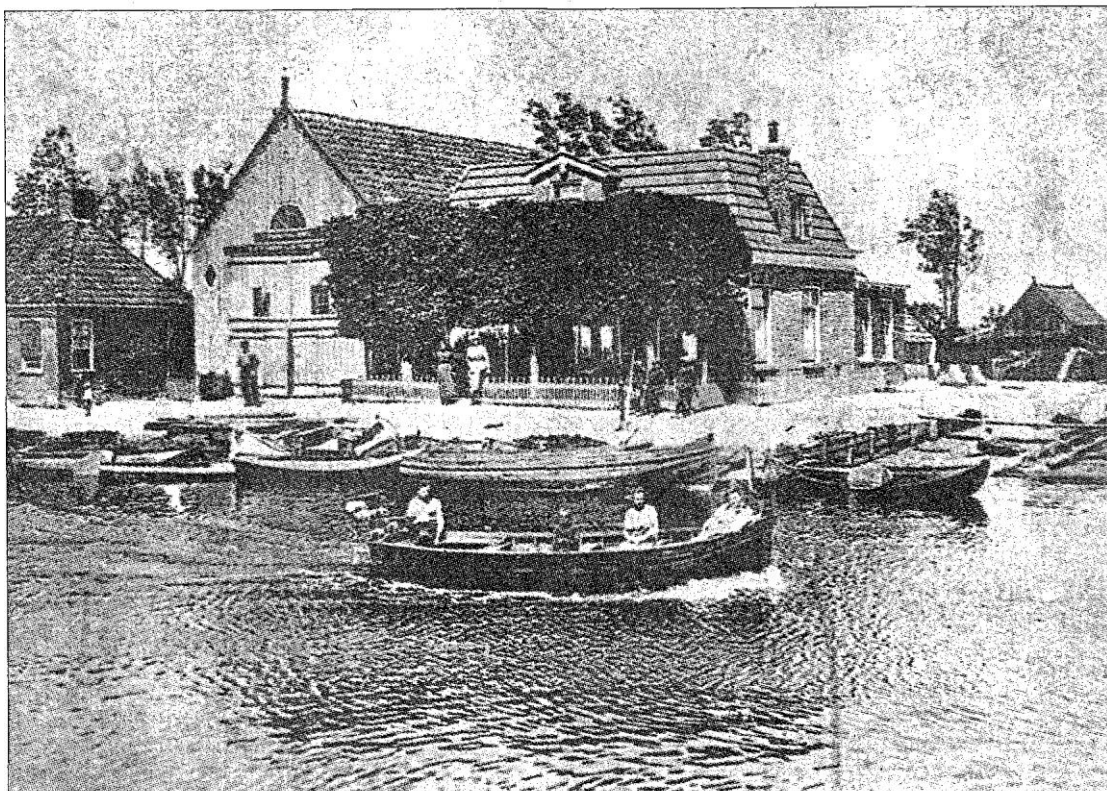
familie Hoekstra

De familie Hoekstra heeft jarenlang een belangrijke rol gespeeld in de scheepsbouw bij Rohel. De oudst bekende voorouders waren: Oege Pieters Hoekstra x (1792) Grietje Harmens. Oege Pieters was eerst schipper en later scheepsbouwer. Zij kregen o.a. de volgende kinderen die allemaal scheepstimmerman of schipper waren:

*Sietske Oeges Hoekstra x (1819) Harmen Jans Drost
Sietske Oeges Hoekstra x (1832) Gerben Wiebes Hazenberg
Jan Oeges Hoekstra x (1829) Jetske Wiebes Hazenberg
Liekele Oeges Hoekstra x (1829) Aaltje Jans Schouwstra
Stijntje Oeges Hoekstra x (1830) Oeds Franses Jansen*

Ook de kinderen van Liekeles Oeges zaten weer in het scheepsbouwersvak:

*Oege Liekeles Hoekstra x (1861) Grietje Errits de Vries
Jan Liekeles Hoekstra x (1867) Rinske Hendriks Bos
Andries Liekeles Hoekstra x (1876) Hiltje Jans Bijker*

Opname van voor 1940 scheepswerf Brandsma. (Collectie A. van Lune)

alle eigenaars op een rijtje

de Rode Helling ('Kuiper werf')

1749-1771	Jan Edses, <i>eigenaar</i>
1771-1773	Johannes Pytters, <i>eigenaar</i>
1773-1792	Frederik Jacobs, <i>eigenaar</i>
1792-1820	Gosse Folkerts en Jan Folkerts, <i>eigenaars</i>
1820-183..	Jouke Ates van der Veer, <i>eigenaar</i>
1820-1824	Jan Jacobs Bijlsma, <i>huurder</i>
1824-1848	Jan Oeges Hoekstra, <i>huurder</i>
183..-1848	Durk Kuipers, <i>eigenaar</i>
1848-1870	Willem Pieters Boorsma, <i>eigenaar</i>
1870-1907	Jan Liekeles Hoekstra, <i>eigenaar</i>
1907-196..	Eduard Roelf Kuiper, <i>eigenaar</i>

de andere werf ('Brandsma werf')

1830-1832	Jan Oeges Hoekstra, <i>eigenaar</i>
1832-18...	Gerben Wiebes Hazenberg, <i>eigenaar</i>
1833-1842	Jan Jacobs Bijlsma, <i>huurder</i>
18...-1843	Abele Jans Koenes, <i>eigenaar</i>
1842-1843	Roel Feikes Pot, <i>huurder</i>
1843-1879	Liekele Oeges Hoekstra, <i>eigenaar</i>
1879-1897	Andries Liekeles Hoekstra, <i>eigenaar</i>
1897-1897	Heinrich Felix Heeger, <i>eigenaar</i>
1897-1936	Jan Brandsma, <i>eigenaar</i>
1936-1974	Murk Brandsma, <i>eigenaar</i>
1954-1961	Roelof Huisman, <i>huurder</i>
1974-	Bein Brandsma, <i>eigenaar</i>

herbergen

Bij Rohel hebben verschillende herbergen gestaan. In oude krantenadvertenties en archieven komen we een aantal tegen. Het is echter niet altijd duidelijk waar deze herbergen hebben gestaan. Waarschijnlijk waren het kleine kroegjes met een tapperij in een woonkamer.

In 1755 kwamen we, zoals eerder is beschreven, voor het eerst een herberg tegen bij Rohel. Het was het Roodhuiske bewoond door Jouke Tyssens. Deze herberg stond waarschijnlijk in de zuidwestelijke hoek van het Kolonelsdiep en de Surhuisterveenstervaart. In 1771 kwamen we de eerder genoemde herberg van Johannes Boete tegen. Deze Johannes was tevens boer.

Enkele jaren later, in 1775, stond de volgende advertentie in de Leeuwarder Courant: *Pieter van der Saal adverteert dat bij hem is te bekomen een mond-tinctuur voor't water, kanker, scheurbuik, blaren in de mond en een middel voor diegeen onder de 12 jaar, die lek geboren zijn, voor breuken en venusziekte. Iemand iets nodig zijnde adresseere zich tot Augustinusga bij de Rode-hel in de oude herberg.* Waarschijnlijk stond deze herberg dus op het grondgebied van Augustinusga. Het zou echter ook kunnen dat de herberg van Johannes Boete bedoeld werd.

In 1809 was er een herberg bij Meine Boete, die we in dit artikel ook al eerder zijn tegen gekomen. Hij was een zoon van de eerder genoemde Johannes Boete en woonde ongeveer tegenover de Surhuisterveenstervaart.

Zo'n 14 jaar later, in 1823 was Oege Pieters Hoekstra kastelein. In de krant stond: *De notaris Romein te Buitenpost zal op dinsdag den 14 januarij 1823, ten huize van Oege Pieters Hoekstra, kastelein op de Rohel onder Harkema-Opeinde, bij gereed geld verkoopen: een tjalk-schip, voormaals bevaren bij Pieter Jans Feenstra, schipper aldaar.*

Een jaar later, in 1824, was Gerrit Franses Boujus kastelein. Hij woonde ten noorden van het kanaal, nog net in Harkema-Opeinde. In de krant stond: *Verkoop ten huize van Gerryt Franses Boujus, kastelein op de Rohel onder Harkema Opeinde een schuite schip.*

In 1842 en 1843 was er, zoals we al eerder hebben kunnen lezen, sprake van de tapper Abele Jans Koenes. Mogelijk was dit dezelfde herberg, als waar Pieter van der Saal in 1775 zijn mond-tinctuur verkocht. Deze stond net over de grens, op het grondgebied van Augustinusga.

Vervolgens duurt het jaren, voordat we weer iets tegenkomen over een herberg of tapperij. In 1862 werd in de Leeuwarder Courant een tapperij te huur aangeboden: *Uit de hand te huur een huizinge met tuin, waarin een tapperij te Rohel; te bevragen bij G. Hazenberg.* Drie jaar later, in 1865 stond in dezelfde krant: *Verkoop ten huize van Linze Drost op de Rohel onder Harkema Opeinde; o.a. een tapkast.* Linze Drost was een stiefzoon van Gerben Hazenberg.

In 1873 stond in de krant: *De deurwaarder Oostingh te Buitenpost zal zaterdag den 3 mei 1873 ten huize van de wed. L.O. Hoekstra, kasteleinsche te Rohel onder Harkema-Opeinde, publiek à contant verkoopen: een overdekt welonderhouden schuite-schip.* Weduwe L.O. Hoekstra was tevens eigenaar van een van de beide scheepswerven.

In 1900 was er volgens de Leeuwarder Courant sprake van een winkel- en koffiehuis: *Verkoop van een winkel- en koffiehuis met overzet aan de Surhuisterveenstervaart en het Kolonelsdiep te Rohel, eigen aan P.M. Hoekstra.*

literatuur

Historisch Allerlei deel VII – D.R. Wildeboer, blz. 5-11
Achtkarspelen, mensen door de tijd – Douwe de Graaf
Honderd jaar Brandsma Rohel – Bein Brandsma
De kerfstokjes van onze voorouders – Han Hietkamp
Dooop-, trouw- en begrafenisboeken van Drogeham en Harkema-Opeinde
Belastingregisters van de gemeente Achtkarspelen
Bevolkingsregisters van de gemeente Achtkarspelen
Notariële registers

Kadastrale kaart 1832
Leeuwarder Courant

Simon Hoeksma, Drogeham (hoeksmahistorie@hetnet.nl)